

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-İ Kitap Ve Müşrikler Örneği

أ.م.د/ رفیق قاسم*

Refik Kasım*

Özet

“Kur’an’da Velayet ve Beraet”, dinî inançların en belirginlerinden biridir. Günümüzdeki bazı radikal İslamî akımların çeşitli konularda yanlışla düştükleri bir vakıadır. Bunlardan bir kısmı “Velayet ve Beraetten” “tekfirciliğe” bir yol açmaya çalışmıştır. Bu aşırılı-uç akımların yaptıkları; kâfir olarak gördükleri insanların öldürölmelerine ve sözle tenkitlerine dair fetva aramaktır. Onların davranışları hakikatte Allah’ın rıza ve maksadından çok uzak olup Yahudilerin Kur’an’ı ve İslam’ı bulandırmak gayesiyle yaptığı bir oyundur, yalan ve iftiradır. Öldürme, hakaret etme, yaralama, tekfir, kâfir saydıkları Müslömanlarla savaşma, onların evlerini yok etme, yurtlarından kovma, ekin ve nesli bitirme gibi eylemlerine rağmen bir taraftan da kendilerinin en iyi dindar olduklarını, Kur’an’ı, şeriatini ve onun yöntemini tatbik ettiklerini iddia etmeleri üzücü bir gerçektir. Hakikatte ise Kur’an ve şeriat bunlardan beridir. Burada şu hususu da belirtmeliyiz ki, İslam fıkhı İslam şeriatinden ayrı olmadığı gibi, İslam şeriatini de İslam akidesinden bağımsız değildir. Fıkhın asıl kaynağı Kur’an ve onun tefsiridir. Aralarında bir ayırım söz konusu değildir.

Anahtar Kelimeler: Kur’an-ı Kerim; Velâ; Berâ

LOYALTY AND ENMITY IN THE HOLY QURAN

ABSTRACT

The meaning of loyalty and disavowal in Quran, which is one of the main religious beliefs which abused by many religious groups in the current time. To become the inevitable evolution to the concept of « loyalty and disavowal in the Quran » and that according to the perception of the radical religious currents which revolves around « atonement and death » to everyone has violated and their thoughts and their approach that is incompatible with divine revelation,

---

* Dr. Öğretim Üyesi Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, MALATYA/TÜRKİYE (e-posta: refik.kasim@inonu.edu.tr)

especially with their perception that says all of dealing with non-Muslims are offenders. However, the religion of Allah and the truth that must be understood in the interpretation of Fiqh-Islamic doctrine is not separate from the Islamic law, which grew out mainly from the Quran and its interpretations, because life is an interconnected system, and this is clearly shown by the Islamic perception during appearance loyalty and enmity in the Qur'an. From here the referrals began for those though currents, and the necessity of pronouncing anti-enemies of God, by showing hatred and calling for death and defamation, furthermore they call for refraining from participation and cooperating with them. Nevertheless, those ideas are only falsehood and slander of Jewish industry to distort Qur'an and Islam and it includes also offending honorable companions, and their behavior which is away from the law of God, their ideas differed each according to his doctrine and his group. With insults and fabricating wars against the Muslims, and destruction of homes and displacement, raping, and all this under the cover of applying the law of the Qur'an and its approach. But, the Qur'an is innocent from them.

Key Words: Holy Quran; Loyalty; Enmity

GİRİŐ

Müslümanlar arasında tekfircilik ve karşılıklı düşmanlıklar meydana geliyor. Bunun sebebi onların velâ ve berâyı dar bir kalıba veya tek bir şahsa indirgemelerinden dolayıdır. Bunun sonucu olarak da kendileri veya liderleri gibi düşünmeyenleri, kendilerine göre delil çıkarıp tekfir edip katledebiliyorlar. Ama ne var ki Kur'an bunlardan beridir.

Bu konunun büyük bir sorun teşkil ettiği halde üzerinde yeterince durulmaması ve bu hususta yeterli derecede çalışmaların olmaması. Öyle ki bu durum müslümanları ilahi gayeden uzaklaştırıp birbirleri hakkında tekfirciliğe, ihtilaflara ırki ve mezhebi gruplaşmalara yol açmakta ve onlara sıkıntı vermektedir.

Bazı grup ve cemaatlerin velâ ve berâ kavramlarını Kur'an'da olduğu şekliyle anlayamamalarıdır. Bunun sonucunda, İslam beldelerinde birçok batıl iddia ve fırka oluşmakta din adına hilelere başvurulmakta ırkçı büyüklenmeler meydana gelmektedir.

Kur'anda olduğu şekliyle velâ ve berânın yönteminin takip edilmemesi ve asli mihverinden uzaklaşması.

İlahi velayetin terkedilip din adına baskıcı otoritelere yönelme. Bu otoriter yapıların din adına kin ve nefreti yayıp iyi bir şey yapıyor zannıyla baskı uygulamaları.

Kur'an yorumlarında araştırmacılar ve bazı Kur'an yorumcuları arasında ihtilafların çıkması. Bunun sonucunda dini olduğu zannıyla Kur'ani anlayıştan uzaklaşmaları ki bu araştırmamızın en önemli sebebidir.

Aslında, gizlice İslam düşmanlarıyla anlaştıkları halde, din adına ortaya çıkıp ehl-i kitap ve müşriklere düşman görünmeleri. İşin aslı ise bu radikal grupların onların lojistik desteği olmalarıdır. Bu grupların sayıları az olmakla birlikte düşmanlıkları çok fazladır.

Velâ ve berâ hakkında araştırma yapılırken itidalli yöntem kullanılmaması. Dahası buğz ve düşmanlık tohumlarının ekilmesi, kavramların aslından uzaklaştırılması, sapkın düşüncelerin ortaya çıkması.

VELÂ VE BERÂ KAVRAMLARI

Lügatte Velâ: “Velâ ya da velayet, birinin arkadaşı ve dostu olmak; ‘alâ’ harf-i ceriyle geldiğinde, birisi hakkında sorumlu olmak, mesuliyetini yüklenmek; bir şeyi yönetmek, idare etmek; hükmetmek; korumak, himaye etmek gibi manalara gelmektedir. “Velayet”, birine veya bir şeye yakın olmak, yanında yer almak, bitişik olmak, izlemek; dost, arkadaş olmak ve sahip olmak gibi manalara gelen ‘ءلا’ kökündendir.¹

Velâ’nın kavramının, itikat ve muamelata göre çok çeşitli anlamları vardır. Örneğin İbn Manzûr’un *Lisanu’l-‘Arab* adlı kitabında velâ kelimesinin *mufâale* babının mastarı olan muvâlât kelimesinin anlamı, kavgalı olan iki kişinin aralarını düzeltmek için aracı olan birinin her iki taraftan birine meyl etmesi veya yanında durması şeklinde açıklanmaktadır. Ayrıca bu kelimenin başka anlamları da vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

“Allah, mülk sahibi, nimet sahibi, azat eden, destek veren, seven, tabi olan, komşu, amcanın oğlu, müttefik ve nimetlendirilen.” Bunlardan da anlaşılıyor ki bu kelime esas olarak destek ve sevgi anlamlarına dayanmaktadır.

Bu husustaki tanımlardan biri de Peygamber Efendimiz (s.a.s.)’in bu hadisinde gelen şu tanımdır: İmam Ahmed’in Cerîr b. Abdullah el-Becelî’den rivayet ettiğine göre peygamber efendimiz, ondan: “Her Müslümana karşı samimi ol! Her kâfirden beri ol!” diyerek biat almıştır.²

İbn Abbas (r.a.) Resulullah (s.a.s.)’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “İmanın en sağlam dayanağı Allah için dostluk etmek, Allah için düşmanlık yapmak; Allah için sevmek ve Allah için nefret etmektir.”³

İbn Cerîr ve Muhammed b. Nasr el-Mervezî İbn Abbas (r.a.)’ın şöyle dediğini rivayet ettiler: “Allah için seven, Allah için düşmanlık eden, Allah için itaat eden, Allah için nefret eden kişi Allah’ın velayetini/dostluğunu/ kazanmıştır. Ve böyle olmadıkça hiçbir kul çok namaz kılsa ve oruç tutsa da imanın tadına varamayacaktır. İnsanların kardeşlik anlaşmaları dünyevi işler için gerçekleşmiştir. Bu da sahiplerine fayda vermeyecektir.”⁴

Yukarıda ifade edilenlerden Allah’a velâ ve berâ doğrudan itikattan meydana gelmektedir Peygamber efendimiz bir hadis-i şerifte şöyle buyurmuştur:

“Allah’tan başka ilah bulunmadığına şahadet etmek veya buna gerçekten iman etmek, Allah için sevmeyi, Allah için nefret etmeyi; Allah için dostluk etmeyi ve Allah için düşmanlık

¹ Bkz. Rağîb, Müfredat, ‘ءلا’ mad.

² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, (2. Baskı), el-Mektetu’l-İslamî, IV, 357-358.

³ Muhammed Said el-Kahtânî, *el-Velâ ve’l-Berâ fi’l-İslam*, (1. Baskı) Dâr-u Tîbet-I Mekke el-Mükerreme, Riyâd 1402/1982, 42.

⁴ Ebû Nu’aym, Ahmed b. Abdullah el-İsfehânî, *Hilyetu’l-Evliyâ’ es-Se’âde*, Mısır ts, I, 312; İbn Recep el-Hanbelî, *Câmi’u’l-‘Ulumi ve’l-Hikem*, (3. Baskı), Mustafa el-Bânî el-Halebî, Mısır 1382h, 30.

etmeyi; sadece Allah'ın sevdiğini sevmeyi ve Allah'ın sevmediğini sevmemeyi gerektirir.”⁵ Bu hadis nerede olursa olsun müminleri sevmeyi ve en yakın konumda da olsa kâfirler ile yakınlık kurmamayı gerektirmektedir.

Kur'an'da muvâlâtın anlamı düşmanlığın karşıtı olarak geçmektedir. Yani müvâlât/dostluk eden düşmana karşıdır. Kur'an-ı Kerim'de bu anlamda Hazreti İbrahim babasına şöyle demektedir: “*Babacığım! Doğrusu ben, sana, çok esirgeyici Rahmân tarafından bir azabın dokunmasından, böylece şeytana bir dost olmandan korkuyorum.*”⁶

Bu nedenle Sa'leb veli kelimesinin anlamını şöyle açıklamaktadır: “*Her kim Allah'tan c.c başkasına taparsa Allah'tan başkasını velî/dost olarak seçmiş olduğu anlamına geliyor. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “Allah iman edenlerin velisidir.”*”⁷ Yani onları düşmanlarına karşı savunacaktır dinlerini düşmanlarının dininden üstün kılacaktır.” Ayrıca velî kelimesinin, ödül ve ceza vermeyi üstlenen, anlamına geldiği de söylenmiştir.

Velî: yakınlık ve yaklaşmak anlamına gelir. Müvâlât ise: tabi olmak, takip etmektir.⁸

Bu durumda Velî kendisine itaat edilen anlamında ismi meful anlamı kazanır. Mesela Allah iman edenlerin velisidir, denir. Yani onu dost edinmiştir, onun mevlâsı olmuştur. Daha önce ifade ettiklerimize göre berâ' ise dilde şöyle tanımlanır: Uzaklık kurtuluş ve terk etmek. İbni arabî şöyle der: Kurtulan kişiye berî dendiği gibi, eğer ihtar edilen ve uyarılan kişiye de berî denir. Allah c.c şöyle buyuruyor: *براءة من الله ورسوله* Yani Allah ve peygamberi tarafından ihtar ve uyarıdır.

Berâ kelimesinin *ber'* kelimesinden geldiği de söylenir. Berâ' bir şeyden uzaklaşmak, hastalıktan kurtulmak ve yaratmak anlamında kullanılır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: “*Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde uğradığınız hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır.*”⁹

Berâ şu anlamada gelir: Allah yerine tapılan tağutlardan nefret etmek. (maddi ve manevi putlar: hevâ ve kişisel görüş) ,küfürden nefret etmek (bütün milletleriyle birlikte), küfre tabi olanlardan nefret etmek. Ve bütün bunlara düşmanlık etmektir.¹⁰

1.1. VELÂ'NIN TERİM ANLAMI

Velâ'nın dinî istılahtaki anlamı ile ilgili olarak bilginlerin sözlerinden şu sonucu çıkarıyoruz: Velâ, Allah (c.c.) ve Peygamber (s.a.s.)'i sevmek İslam dinini ve ona uyan Müslümanları sevmek, Allah (c.c.), Peygamber efendimiz, İslam ve Müslümanlar uğrunda mücadele etmek, onların zaferini söz, fiil ve inanç ile milletçe arzulamaktır.

⁵ İbn Teymiyye, Ebû'l-'Abbas Takiyyuddin Ahmed b. Abdusselam el-Harrânî, *el-İhticâc bi'l-Kader*, (thk. Muhammed Nasıruddin el-Elbânî) (5. Baskı), el-Mektebu'l-İslamî, Beyrut 1393/1986, 62.

⁶ Meryem: 19/45.

⁷ Bakara: 2/257.

⁸ İbn Manzûr, II, 841; el-Kahtanî, 89.

⁹ Hadîd: 57/22.

¹⁰ Hâtim b. 'Ârif b. Nâsır eş-Şerîf, *el-Velâ' ve'l-Berâ' Beyne'l-Ğuluvvi ve'l-Cefâ'*, Dâru'n-Neşr, Mekke 2009, 5.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

Velâyet, sevilen kişileri kalben ve fiilen desteklemek, onları sevmek, onlara ikram etmek, onlarla beraber olmak ve onlara saygı göstermektir. Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur:

“Allah, iman edenlerin dostu ve yardımcısıdır; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostu da tâğutlardır ki, onları aydınlıktan karanlıklara sürüklerler. Onlar ateş ehlidir; orada ebedî olarak kalacaklardır.”¹¹

Velâ, yine Allah (c.c.)’ı sevmek Peygamber efendimizi sevmek ve dininin tamamını sevmekle olur. Bunun için biz velânın şeriatte şöyle tanımlandığını görmekteyiz:

Allah’ı, O’nun peygamberini, İslam dinini ve bu dine tabi olan müslümanları sevmek, Allah’ı, O’nun peygamberini, İslam dinini ve bu dine tabi olan müslümanları desteklemektir.¹²

Yukarıda ifade ettiklerimize binaen, hadis ve ayetlere dayanarak iman edenlere velâ etmek, onlara yönelik sevgi, yakınlık, itaat ve onları desteklemekle gerçekleşir. Kâfirlere yönelik velâ’ veya müvâlât etmek ise, onlara yakın olmak, onları sevmek ve onlara tabi olmakla gerçekleşir. Bu yüzden kâfirlere müvâlât etmek söz fiil ve niyet olarak onlara yaklaşmakla gerçekleşmektedir.¹³

Velâ’ ve berâ’ ile ilgili şeriat, inanç ve akide anlamında tefsir bilginlerince yapılan tanımlardan çıkan ortak sonuç şudur: Niteliklerini taşıyarak iman etmek, Allah için sevmek ve buğz etmektir. Nitekim es-S‘adî şöyle diyor: *Velâ’ ve berâ’ sevgi ve nefrete tabi olduğundan, imanın temeli Allah için Allah’ın nebilerini ve ona itaat eden kullarını sevmek ve Allah’ın düşmanlarını ve O’nun nebilerinin düşmanlarından nefret etmektir.*¹⁴ Bu nedenle müvâlât Allah’a, O’nun resulüne, veli ve salih kullarına yönelik olmaktayken berâ ise fasıklardan, kâfirlerden, münafıklardan Müminlerden nefret edenlerden beri olmaktır.

Lügatte Berâ: Lügatte berâ şöyledir: Şirkten, müşriklerden, şirke dayananlardan; Allah dışında her ne olursa olsun tapınılan bütün tağutlardan ve onlara ibadet etmekten, hak dinden uzaklaştıran nefret etmektir. Büyük bilginlerimizin, eski veya yeni, sözlerinden çıkardığımız ve ilim ehlinin de ikrar ettikleri bu meyandadır.

O halde yukarıda geçen bilgilerden ulaştığımız sonuç şudur: Yardım ve sevgi velâ ile, buğz ve nefret ise berâ ile gerçekleşmektedir. Allah’ı, O’nun resulünü, İslam dinine yardım etmeyi, Müslümanları ve onlara yardım etmeyi sevmek; küfürden, kâfirlerden, şirkten, müşriklerden, tağutlardan ve münafıklardan nefret etmek bu iki kelimenin etrafında dönmektedir.

Berâ: Allah’ın dışında tapılan bütün tağutlardan (maddi ve manevi putlardan: hevâ ve nefsanî görüş gibi), küfürden (bütün milletleriyle) ve kâfirlerden nefret etmektir.

1.2. BERÂNIN TERİM ANLAMI

¹¹ Bakara: 2/257.

¹² eş-Şerîf, 5.

¹³ Muhammed Nu’aym Yasin, *Kitâbu’l-Îmân -Erkânuhu, Hakikatuhu, Nevâkiduhu-*, Cem’iyyet-u ‘Ummâli’l-Metâbi’, Ürdün tsz., 145.

¹⁴ es-Sa’dî, Abdurrahman b. es-Sa’dî, *el-Fetâvâ es-Sa’diyye*, Mektebetu’l-Me’ârif, Riyâd 1982, I, 98.

Berâ bütün şeytanî fil, sözlerden ve şeytanın yardımcılarından kurtulmak ve uzak olmaktır. Yine bütün küfür, şirk ve nifak ehlinden; din ve ilahi akidelere düşman olan ve müşrikçe bütün söz ve fillerden beri olmaktır.

Yukarıda ifade ettiklerimizden berâ ile ilgili genel ve kapsayıcı bir tanım elde ederiz: Bir fikir, inanç, mezhep cemaat veya bir gruba tabi olmamak, itaat ve iman etmemek; onlara müvalat etmemektir.

KUR'AN-I KERİM'DEKİ ŞEYTAN EHL-İ KİTAB KAFİRLER VE MÜŞRİKLER İÇİN OLAN VELÂ VE BERÂ AYETLERİ

Kur'an-ı Kerim'de Allah Teala'nın açıkladığı Şeytan, ehli kitap, kafirler ve müşriklere dair olan velâ ve berânın anlamı bazı müfessirlerin görüşlerinde açıklanmış ve izah edilmiştir. Şimdi bunları özetle beyan edeceğiz. Müfessirlerin ve âlimlerin bu husustaki açıklamaları şöyledir:

3.2.1. Şeytan İçin Olan Velâ ve Berâ

Allahu Teâla muhkem kitabında şeytanın kâfirlerin velisi olduğunu açıkladı. Allah Tebareke şöyle buyurdu:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

“Allah iman edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin velileri ise tâğuttur. (O da) onları aydınlıktan karanlıklara (sürükleyip) çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar.”¹⁵

Begavi Mukatil'den rivayetle bu ayetteki tağuttan maksatın Kaab b. Eşref, Huyey b. Ahtab gibi dalalet ehlinin reisleridir diye tefsir etmiştir. Tağutun şeytan, putlar, kötü arzular, kâfirler, müşrikler, özetle insanı doğru yoldan uzaklaştıran şeyler olduğu söylenmiştir.¹⁶

Tağut kelimesi müzekker müennes tekil ve çoğul olur. Allah Teâla müfred müzekker olarak kullanıp şöyle buyurmuştur:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا. (60)

“(Ey Muhammed!) Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilene inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tâğût'u tanımamaları kendilerine emrolunduğu halde, onun önünde muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan da onları derin bir sapıklığa düşürmek istiyor.”¹⁷

Şu ayette ise müennes olarak zikrederek şöyle buyurdu:

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادَ (17)

¹⁵ Bakara: 2/257.

¹⁶ Beğavi, I,315; Zemahşeri, I, 304; Beyzavi, XVI, 500; Komisyon, *et-Tefsiru'l-Müyyesser*, İşraf: Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türki, Riyad tsz., I, 43.

¹⁷ Nisa: 4/60.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

“Tağut’tan, ona kulluk etmekten kaçınan ve içtenlikle Allah’a yönelenler için müjde vardır. O halde kullarımı müjdele!”¹⁸

Şu ayette ise cem’ manasında şöyle buyrulur:

(İnkâr edenler) yani Allahın ilminde küfürleri sabit olanlar (onların velileri Tağuttur.) Yani şeytanlar ve diğer saptırıcılarıdır ki kâhinler ve şerrin idarecileri gibi hak yolundan saptıranlardır. Cansız putlara hamledilse mana arkadaşlık anlamındaki hakiki muvalat olmaz yahut işin tevellisi olmaz. Aksine kâfirler onları veli edinirler. Yani onlara inanıp onlara teveccüh ederler. Tefsirlerden anladığımıza göre şeytana velâ ve berâ inanç ibadet itaat yahut başka yolla olsun o ittiba ve muvalattır o apaçık bir sapıklık ve elim bir azaptır. Allah Teala şeytanın ortaklarından ve tabilerinden beri olacağını açıkladı. Çünkü Allah Teala Kuran-ı Kerim’de açıkladı ve tembih etti ki şeytanın tuzak aldatma ve yalan vaadleriyle bir metodu vardır, kuruntuları vardır. Allah Teala buyurdu:

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا¹⁹

“Şeytan onlara (birçok) va'dde bulunur ve onları kuruntulara sürükler. Oysa şeytan, ancak aldatmak için onlara vaadde bulunuyor.”

Yani, şeytanlar dostlarına yalancı vaadlerde bulunurlar. Onlara sevinecekleri şeyleri haber verirler, makam ve riyaset vaat eder. Onlara infak etmemeleri için fakirliği vehmettirir. Bu dünyanın fani olmayacağını umdurur. Böylece halkı rablerinden saptırmaya, Allah’a ibadetten alıkoymaya çalışır. Öldükten sonra dirilmemeyi, azabın olmayacağını telkin eder²⁰.

Buradaki şeytanlar müminlerle mücadele eden, yiyeceklerden mübah olanlar ve mübah olmayanlar hususunda onlara vesvese veren insan şeytanlar da olabilir. Nitekim bazı müşrikler müminlere şöyle diyordu: Allahın boğazladığını yemiyorsunuz kendi boğazladığınızı yiyorsunuz. Bunu Müslümanlarla cedel olsun diye yapıyorlardı... Şeytan onların nefislerine temenni ettikleri şeyleri atar fakat onun yaptığı bu şey sadece bir vesvesedir.²¹

Müşriklere mücerred itaat şirkin bir rengidir. Çünkü ibadetin manası mabudunun emrine imtisal etmektir, emrini tutup yasağından kaçmaktır. Allahın emri dışında bir emir aldığında ve o emir seni Allahtan uzaklaştırdığında onunla Allaha ortak koşmuşundur. Şeytana itaat ve dostluktan sonra bu işi meşru görmek şirk ve sapıklıktır.²² Şüphesiz şeytan dünyadaki tabilerinden ve dostlarından beri olacak onları ahrette rüsva edecek kendisine uydukları için ayıplayacaktır. Allah Teala onlar hakkında şöyle buyurdu:

¹⁸ Zümer: 39/17.

¹⁹ Nisa: 4/120.

²⁰ İbn Abbas, I, 80; Kurtubi, V, 376; Şaravî, V, 2653; Komisyon, el-Müeyesser, I, 177.

²¹ Komisyon, el-Müntehab, I, 130.

²² Şaravî, V, 2653.

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقَّ وَوَعَدْتُمْ فَأَخْلَقْتُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُمُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“İř bitirilince Şeytan da diyecek ki: "Şüphesiz Allah size gerçek olanı söz verdi. Ben de size söz verdim ama yalancı çıktım. Zaten benim sizi zorlayacak bir gücüm yoktu. Ben sadece sizi çağırdım, siz de hemen bana geliverdiniz. O halde beni kınamayın, kendinizi kınayın. Artık ben sizi kurtaramam, siz de beni kurtaramazsınız. Şüphesiz ben, daha önce sizin, beni Allah'a ortak koşmanızı kabul etmemiştim. Şüphesiz, zalimlere elem dolu bir azap vardır.”²³

“Size Allah da vaat etti ben de vaat ettim. Allah gerçek olanı ve olacak Őeyleri söyledi ve vaadinde doğru çıktı. Ben ise, size boş ve olmayacak Őeyleri vaat ettim. Őu anda ben yalancı çıktım! Oysa siz, benim size apaçık bir dűřman olduğumu biliyordunuz; size doğru Őeyleri vaat etmeyeceğimi de bilmeli değil miydiniz?”²⁴

Ayetin mefumundan anlaşılan: Şeytan teslim olmaz aksine onları çalışır, çağırır, mücadele eder, vesvese verir, hile yapar yalanlar, töhmet nispet eder ve tuzak hazırlar. Bu onun dünya ve ahiretteki tabiatıdır. Ahirette ise onlardan beri olur oysa onlar onun dostları ve yardımcılarıydılar. Kendisini değil de aksine kendi kendilerini ayıplamalarını söyler.

“Ayette maksat, cinlerin Şeytanları/kâfirleri ise, insanın normal Őartlarda onları görmesi mümkün değildir; ama onlar her hâlukârda insanı görürler. Yok, asıl maksat insanların Őeytanlarıysa, Őeytanlık yönlerini göstermeksizin sizin yanınıza samimî bir dost kimliğiyle sokulurlar demektir.”²⁵

Çünkü ben sizi cennete değil cehenneme kılavuzladım. Onlardan kendilerini kınamalarını talep eder. Onları azap etmediğine cehennemden de kurtaramayacağına ikna eder, kendi halinde onlar gibi olduğunu söyler. Aksine cehennemin içinde bile onları aldatır ve yalan söyler. Bu onların kâfir ve imansız olduklarından dolayısıdır. Kendi etbanı ve yardımcılarını kendisine ittiba edip itaat etmeleriyle ayıplar. O anda içlerinden Rabbani bir nida Şöyle seslenir: Zalimler için can yakan bir azap vardır. Onları cehenneme sevkeder. İşte bu görüş tefsirlerin mefumundan ayetin siyakından elde ettiğimiz görüştür. Denilmiştir ki Şeytan ashabından yardımcılarından dostlarından onları zorlamadığı halde itaat etmeleri Allahı bırakıp onu veli edinmeleri sebebiyle beri olmuştur. Bundan dolayı Şeytan onların kendisine itaat ettiğini kendisinde hem onlardan hem de itaatlerinden beri olduğunu ispat etmiştir. Bunun için Şöyle dedi: “Beni değil kendinizi ayıplayınız.” yani önünüzde Alahın emri vardı. Sizi sağlam delillerle beraber Hakka davet etti.

Yine önünüzde benim burhansız ve delilsiz davetim vardı. Sizin üzerinizde hafif vesvesemin dışında caydırıcı gücüm yoktu. Buna rağmen siz bana itaat edip Rabbinize asi

²³ İbrahim: 14/22.

²⁴ Şeytan/İblis ile ona uyanların ateşteki çekişmeleri hak. bkz. A`raf, 7/38, 39; Ahzab, 33/66-68; Sebe, 34/31-33; Duman, *Beyânu 'l-Hak*, II,473.

²⁵ Duman, *Beyânu 'l-Hak*, I, 337.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

oldunuz. Böylece şeytan onlardan beri olacak onları töhmet altında bırakacak. Bu ona itaat etmeleri ve uymaları sebebiyledir. Fakat Allah Teâla şeytanın ve avanesinin ahirette azab-ı elime düşeceğini açıklayarak ona itaat yoktur beyanında bulundu. Şeytan haber veriyor ki kendi kanaatına göre ona ittiba edenler olacak. Allah Teâla da şeytanın bu zannının doğru olduğunu açıklıyor. Gelecekte şeytana uyanlar olacağını bildiriyor. Allah bundan muhafaza eylesin.

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّ الشَّيْطَانَ كَمَا أَخْرَجَ أَبُو يَكْمَ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعَ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَ تَهُمَا مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ

إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

“Ey Âdemoğulları! Avret yerlerini kendilerine açmak için, elbiselerini soyarak ana babanızı cennetten çıkardığı gibi, şeytan sizi de saptırmazın. Çünkü o ve kabilesi, onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz biz Şeytanları, iman etmeyenlerin dostları kıldığımızdır.”²⁶

(وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُوْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ)

“Şeytan onlar hakkındaki zannını doğru çıkardı. İnananlardan bir grup dışında hepsi ona uydular. Oysa şeytanın onlar üzerinde hiçbir hâkimiyeti yoktu. Ancak ahirete inananları, onun hakkında şüphe içinde bulunanlardan ayırt edelim diye (ona bu fırsatı verdik). Senin Rabbin her şey üzerinde hakiki bir koruyucudur.”²⁷

“İblis demişti ki: ‘Şu benden üstün tuttuğuna da bak! Eğer bana kıyamet gününe kadar mühlet verirsen yemin ederim ki çok azı hariç, Âdem’in neslini kesinlikle kendime bağlayacağım...’ Nitekim öyle oldu ve ne yazık ki İblis iddiasında haklı çıktı...”²⁸

İşte şeytani zannın, burada manasının gerçekleştiğini buluyoruz (Ona tabii oldular). Ona itaat onun için velâ ve berâ manasındadır. Ayetin mefûmundan anlaşılan görüş budur.²⁹

Şeytan beşer evladına musallat olucudur. Bütün insanlara musallattır. Bu takdirde ayet ona uyan herkese umumi olur. Allah Telanın hikmeti şeytanın âdemoğluna musallat olacağı ve vesvese vereceğini gerektirmiştir. صدق nın şeddelli olarak okunması, şeytanın onlar aleyhine zannını gerçekleştirdiğini, yahut onu doğru bulduğu manasını ifade eder. Şeddesiz olunca “Onları değiştirdi, yani zannında doğru oldu.” Manasına gelir³⁰ Bu gerçekleştirdiği zannın biri şudur:

“Ey Âdemoğulları! Avret yerlerini kendilerine açmak için, elbiselerini soyarak ana babanızı cennetten çıkardığı gibi, şeytan sizi de saptırmazın. Çünkü o ve kabilesi, onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz biz şeytanları, iman etmeyenlerin dostları kıldığımızdır.”³¹

²⁶ Araf: 7/17.

²⁷ Sebe: 34/20-21.

²⁸ İsrâ: 17/62; A’raf: 7/17; Duman, *Beyânu’l-Hak*, II, 193.

²⁹ Kasimi, VIII, 142.

³⁰ Neseфи, III, 60; Sadi, I, 677.

³¹ Araf: 7/17.

İkinci zannı ise şudur: “Elbette onları saptıracağım ve elbette onlara kuruntu vereceğim.” Allahın dūřmanı gaybı bilerek değil, kendindeki zanla bunu sōyleđi. Ve ona ittiba hususunda bu gerçek oldu.³²

Beřer ona ittiba ettiđinde bu zan meydana gelir. Ahirette ise, onları cehenneme atar ve beri olur. Orada řeytan kendisini veli edinen uyan itaat eden ve yardım edenden beridir. řeytan dūnyada ve ahirette onları rūsva eder. Dūnyada onları mūřrik ve sapık yaparak ōlūnceye kadar imansız eder ve ōyle bırakır. Kıyamet gūnūde de kendisine itaat ettiklerinden onu veli setiklerinden dolayı onları fezahete uđratıp rūsva eder. Geçen ifadelerden anlařıldıđı gibi řeytana velā ve berā ona itaat etmek ona sevgi beslemek onun yaptıđını benimsemekle olur. Ayetler ve tefsirler onun tuzađını hilesini yalanını kūfrūnū insanlıđa kōtūlūđūnū açıklamıřtır. Geçmiř ayetlerin ve tefsirlerin mefumundan çıkan budur.

3.3. EHL-İ KİTABIN VELĀ VE BERĀSİ

Allah Teāla řeytana velā ve berāyı onun kūfrūnū hilesini tabii olanlarına dūřmanlıđını açıkladıđı gibi, ehli kitabın hilesini tuzađını Allah ve rasulune iman eden herkese de dūřmanlıđını açıklamıřtır. Allah Teāla yahudilerin i yūzūnū ve yalancı delillerini ortaya koymuřtur. Batıl iddialarını açıklamıřtır. Allahu Teāla řōyle buyurdu:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَىٰ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

“Yahudiler, "Hristiyanlar bir temel üzerinde değiller" dediler. Hristiyanlar da, "Yahudiler bir temel üzerinde değiller" dediler. Oysa hepsi Kitab'ı okuyorlar. (Kitab'ı) bilmeyenler de tıpkı bunların sōyledikleri gibi demişti. Artık onların aralarında uyuşamadıkları davada, hūkmū Allah verecektir.”³³

Her iki grup da aynı soydan (Yakub/İsrail) gelmelerine ve bōlūnmeden ōnce birbirini haber veren ve tasdik eden semāvī kitapların muhatapları olmalarına rağmen, ne gariptir ki birbirlerinin dinlerini reddetmektedirler; Yahudiler, Hristiyanların dinlerini beğenmiyor ve gerçek dışı olduğunu iddia ediyor, Hristiyanlar da Yahudilerinkini. Oysa her iki kesim de Tevrat ve İncil'den sōz etmektedirler.³⁴

Yahudi ve Hristiyanların sōyledikleriyle, Ehl-i Kitap olmayan Mūřrik Arapların sōyledikleri birbirine bu kadar benzediđine gōre, demek ki bunlar, Ehl-i Kitap olmalarına rađmen, kitaptan uzaklařmıř ve kitapsızların durumuna dūřmūřlerdir.”³⁵

Yahudiler ve Hristiyanlar ehli kitap olmalarına rađmen ehli kitap deđilmiř gibi birbirlerine sōverler. ūnkū onlar Rabbanî metoda muhalif olmuřlardır. Her birisi diđer grubu yalanlar. Allah ve rasulune itaat etmezler. Onların misali dinsiz ve peygambersizler gibidir. Onlar

³² Taberi, XII, 388.

³³ Bakara: 2/113.

³⁴ Āl-i İmran: 3/20; Yasin, 36/6; Cuma: 62/2.

³⁵ Cuma: 62/5; Duman, Beyānu'l-Hak, III,60.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

bu şirk ve sapıklık üzerindeyken onlara nasıl velâ ve berâ yapılır.³⁶ Düşmanlar birbirinden beri olur. Dostlar birbiriyle dostlaşırlar³⁷ Ehl-i kitabın; islam dinine, Allah resulüne ve müminlere karşı düşmanlığından ötürü Allah bunların bu düşmanlıklarını Kur’an’da ifşa etmiştir. Ehl-i Kitap, Allah Rasûlü (s.a.v) kendi dinlerine tabi olmadığı müddetçe razı olmayacaklardır.

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنَّ اتَّبَعْتَهُمْ لَهَوَاءَ هُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

“Sen dinlerine uymadıkça, ne Yahudiler ve ne de Hristiyanlar asla senden razı olmazlar.

De ki: “Allah’ın yolu asıl doğru yoldur.” Sana gelen ilimden sonra, eğer onların arzu ve keyiflerine uyacak olursan, bilmiş ol ki, Allah’tan sana ne bir dost, ne bir yardımcı vardır.”³⁸

Müfessirler bu ayetin Necran Hristiyanlarından bahsettiğini söylemişlerdir. *“Peygamberden razı olmayanlar Medine Yahudileri ve Necran Hristiyanlarıdır. Onların dinlerine ve kiblelerine tabi olmadıkça senden razı olmaları söz konusu değildir. De ki Ey Muhammed! Doğru yol Allah’ın dini olan İslam’dır. Kibletullah ise Ka’be’dir. Allah’ın azabından seni koruyacak bir koruyucu ve sana faydası olacak bir yardımcı yoktur.”³⁹* Bu ayetin Hz. Peygamber’i Ehl-i Kitap’ın İslam’ı kabul etmemelerinden ötürü aşırı üzüntü içinde olmasından dolayı teselli etmek için geldiğini söylemişlerdir. Onlar: “Biz ona nasıl tabi olalım? O bizim dinimizden değildir.” dediklerinde yüce Allah onlara cevaben “doğru yol Allah’ın hak yolu olan İslam’dır. Onların iddia ettikleri değil” demiştir. Çağdaş müfessirler bu mevzuda ilk dönem müfessirlerinden faydalanmışlardır. Örneğin Şaravi İbni Abbas’tan şu nakilde bulunmuştur: “Onlar Hz. Peygamber’den ona tabi olmak için mühlet istemişler ve sulh talep etmişlerdir. Bunun üzerine bu ayet inmiş ve onların sulhtan sonra tabi olmayacaklarını, bahaneler ürettiklerini, onlara tabi olmadıkça tabi olmalarının mümkün olmadığını belirtmiştir.⁴⁰

İbni Abbas bir başka açıklamasında: “Önceleri Mescid-i Aksa’ya doğru olan kible Kâbe yönüne değiştirilince Necran Hristiyanları ve Medine Yahudilerinin İslam’ı kabul etmekten kaçındıklarını, onların asla iman etmeyecekleri ve Müslümanları kendi dinlerine döndürme ümidi beslediklerini belirtmiştir.⁴¹ Ehl-i kitaptan Hristiyanları Meryem oğlu İsa’yı ilah kabul edip Allah’ı bırakıp ona kulluk ettiklerini ve dolayısıyla küfür içinde olduklarını görüyoruz.

Yüce Allah :

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَأُمُّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Andolsun, “Allah, Meryemoğlu Mesih’dir”, diyenler kesinlikle kâfir oldular. De ki:

“Şâyet Allah, Meryemoğlu Mesih’i, onun anasını ve yeryüzünde olanların hepsini yok etmek

³⁶ İbn Abbas, I, 16.

³⁷ Kuşeyri, I, 115; Neseî, I, 121.

³⁸ Bakara: 2/120.

³⁹ İbni Abbas, I, 17.

⁴⁰ Beydavi, VI, 189-194; Neseî, I, 125.

⁴¹ Hazin, c,1, 74; Şaravî, I, 563; İbn Abbas, I, 17.

istese, Allah'a karşı kim ne yapabilir? Göklerin, yerin ve bunların arasında bulunan her şeyin hükümranlığı Allah'ındır. Dilediğini yaratır. Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir.⁴²" buyurmuştur.

Yine yüce Allah onların şirk ve küfürlerini tekit için şöyle buyurmuştur.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

Andolsun, "Allah, Meryem oğlu Mesih'tir" diyenler kesinlikle kafir oldu. Oysa Mesih şöyle demişti: "Ey İsrailoğulları! Yalnız, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Kim Allah'a ortak koşarsa artık Allah ona cenneti muhakkak haram kalmıştır. Onun barınağı da ateştir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur."⁴³

Hristiyan ve Yahudiler Tevrat ve incilin hükümlerini korkularından ve kıskançlıklarından açıklamamışlar, özellikle recm ayetini ve Hz. Muhammed'in vasıflarını gizlemişlerdir. ancak Hz. Peygamberin bunları daha sonra açığa çıkardığını vurgulamıştır.⁴⁴ Böylece Yahudi ve Hristiyanların görüşlerinin söz fiil ve davetlerinin batıl olduğunu ve onların şirk içinde olduklarını ayet-i kerimede de belirtildiği gibi sapıttıklarını görüyoruz.

Saadi'nin ifadesyle, Kur'an Hristiyanlara Adem (as)'ın anasız babasız doğuşunun bir mucize olduğunu ve Allah'ın kudretini anlamaları için Hz. İsa'yla kıyaslamaları gerektiğini belirtip demiştir ki: Meryem oğlu İsa'yı tanrı kabul edenleri nasıl dost edinebilirsiniz ki? Kuşkusuz onların görüşleri batıldır. Zira Âdem ve Havva da anasız babasız oluşmuştur. Ancak kimse onların ilah olduklarını ileri sürmemektedir. Onlar burhansız konuştuklarını hevalarına uyduklarını belirtmiş ve yüce Allah'ın onlara şöyle delil getirdiğini vurgulamıştır:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَأُمُّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Andolsun, "Allah, Meryem oğlu Mesih'dir", diyenler kesinlikle kâfir oldular. De ki: "Şâyet Allah, Meryem oğlu Mesih'i, onun anasını ve yeryüzünde olanların hepsini yok etmek istese, Allah'a karşı kim ne yapabilir? Göklerin, yerin ve bunların arasında bulunan her şeyin hükümranlığı Allah'ındır. Dilediğini yaratır. Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir."⁴⁵

Yüce Allah Yahudi ve Hristiyanların gerçek yüzünü bu ayetle ortaya çıkarmış, onların akıllarının kasır, delillerinin batıl olduğunu beyan etmiştir. Zira en büyük yaratılış Âdem'in topraktan Havva'nın da Âdem'den yaratılmasıdır. Bütün insanlar da Âdem'den yaratılmıştır.

Kuran-i Kerim; Yahudi ve Hristiyanların birbirlerinin dostu olduklarını, aralarında yardımlaşmalarını dinde birbirlerini referans olduklarını belirtip onların dost edinilmemesi gerektiğini zira onların zalim olduklarını bildirmiştir:

⁴² Maide: 5/17

⁴³ Maide: 5/72

⁴⁴ Hazin, II, 42.

⁴⁵ Maide: 5/17; Sa'di, I, 226.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Ey inananlar! Yahudi ve hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse kuşkusuz o da onlardandır. Şüphesiz Allah zalimler topluluğunu doğruya iletmez”.⁴⁶

Yüce Allah müminleri Yahudi ve Hristiyanlara karşı onların durumlarını açıklayarak irşat etmiş ve onların dost edinilmemeleri gerektiğini belirtmiştir. Zira onlar birbirlerinin dostudurlar. Yani kendi aralarında tek yumruk gibi olup müminlerin düşmanıdır. Onlar müminlerin zarar görmesine üzülmeyiz bilakis sapmaları için ellerinden geleni yaparlar. Ve ancak kendileri gibi olanlarla dostluk kurarlar. Kim onları dost edinirse onlardan olur.⁴⁷

Ve bu Kur’an hükümleri hususi değil, umumdur. Çünkü Kur’an içinde barındırdığı “emir, nehiy, Hüküm ve şeriat” hakikatleri bütün zaman ve mekan için salâhiyetlidir. Hitap ve nasları herşeyi kapsayıp ve şamil gelmektedir. Buradaki hükümden murat ise; Ehli Kitap’ın Allah’a (c.c) iman, Allah Resulü’ne ve davetine ittiba etmemeleridir. Ehli Kitabın akidesi hakkında bu kesin ve net hüküm, Ehli kitabın Allah ve rasulunun dine ittiba etmediklerinden dolayıdır. Bu hitapta yahudi ve hristiyanlara ittiba etmekten son derece sakınılması gerektiğine dair büyük bir nehy vardır.⁴⁸

Hristiyan ve yahudilerin Allah resuluna kurdukları tuzaklar Kur’an da ifşa edilmiş ve durumları beyan edilmiştir:

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضْلُوكَ وَمَا يُضْلُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَصُرُونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا

“(Ey Muhammed!) Eğer Allah’ın sana lütuf ve merhameti olmasaydı, onlardan bir grup seni saptırmaya çalışırdı. Halbuki onlar, ancak kendilerini saptırırlar, sana hiçbir zarar veremezler. Allah sana kitabı (Kur’an’ı) ve hikmeti indirmiş ve sana bilmediğin şeyleri öğretmiştir. Allah’ın sana lütfü çok büyüktür”.⁴⁹

Ehl-i Kitap’tan olanlar bilmiyorlardı ki Allah Resulü’nü (s.av.) muhafaza eden ve bütün işlerinin mudebbir ve sorumlusu bizahitihi Allah’dır c.c. Fakat Allah Resulü’nün tek gayesi ve maksadı onları islam dinine çağırarak, onları dine yakınlaştırmak, bununla mevladan sevap ve ecr kesb etmektir. Fakat bunlar; kirli, kararlı kalplerinde gizledikleri düşmanlık, kin, kötülük ve intikam duygusundan dolayı, Allah Resulü’ne hile yapıp tuzak kuruyorlardı. Böyle olunca da Allah c.c bunların durumunu ifşa ve izhar edip, Allah Resulü’nü onların tuzaklarından uzak tuttu. Yahudiler tarih boyunca bu nevi hiyanetler içinde oldular. Onlar aldatmaları, ihanetleri,

⁴⁶ Maide: 5/51.

⁴⁷ Sa’dı, X, 235; Şa’ravi, V, 3195; Kurtubi, VI, 217.

⁴⁸ Sa’dı, I, 64, el-Müntehab, I, 191.

⁴⁹ Nisâ:4 /113.

sadakatsizlikleri, vefasızlık ve sözlerinde durmamaları ile bilinirler ve buna binaen Mevla Teâla, bizlere tembih ve ikazlarda bulunmuştur:

وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ.

*Kitap ehlinden bir grup sizi saptırabilmeyi çok arzu etti. Oysa sadece kendilerini saptırıyorlar, fakat farkına varmıyorlar.*⁵⁰

Allah c.c bizlere yahudilerin fırsatçı ve hilekâr olup Allah Resulü'nü ve ashabını hak yolundan saptırıp kendilerine tabii olmaları istedikleri beyan etmiştir. Hakikat ise, sapkınlıklarının kendi aleyhlerine dönerek kendilerini helak etmesidir:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ (70) يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey Kitap ehli! (Gerçeğe) şahit olduğunuz halde, niçin Allah'ın âyetlerini inkar ediyorsunuz? Ey Kitap ehli! Niçin hakkı batılla karıştırıyor ve bile bile gerçeği gizliyorsunuz”

Yani sizin kitabınızda Muhammed'in (s.a.v) sıfatları ve vasıfları mevcuttur. O halde niçin hakkı batıl ile karıştırıyorsunuz .⁵¹

Onlar, kat'i delillerle doğruyu bilmelerine rağmen Allah Resulü'nün sıfatlarını gizleyip kitaplarındaki asli olan hükümleri doğru manalardan uzak bir şekilde tevil ve tahrif ediyorlardı.

Allah c.c bizlere, ehli kitabın Allah Resulü'ne iman etmeyeceklerine ve ondan razı olmayacaklarını beyan etmiş, Ehli Kitab'ın hakikatini, düşmanlığını, maksadını ifşa ve izhar etmiştir:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ.

*De ki: “Ey Kitap Ehli! Allah yaptıklarınızı görüp dururken Allah'ın âyetlerini niçin inkâr ediyorsunuz?” De ki: "Ey Kitap Ehli! (Gerçeği) görüp bildiğiniz halde niçin Allah'ın yolunu eğri ve çelişkili göstermeğe yeltenerek inananları Allah'ın yolundan çevirmeye kalkışıyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.”*⁵²

Bu ayeti kerimeden anlaşıldığına göre burada iki hüküm vardır.

Birincisi: Kur'an ayetlerini inkâr etmelerinden ötürü Ehl-i Kitab'ın küffar oluşu,

İkincisi: Ehl-i Kitab'ın Allahın dininden yüz çevirip, hak dinle savaş içerisinde olmalarından ötürü kâfir olmaları ile hüküm edilmiştir.

Allah teala bu ayette; Resulullah'a bu ehli kitap kendi küfür, dalalet, sapkınlıklara daim oldukları müddetçe onları azarlamalarını emretmiş ve şöyle demiştir; *“Ey Muhammed onlara söyle ki; Ehli kitap: sizin küfrü benimsemenizin hiç bir vechi yoktur. Ve allah c.c sizin amellerinize mutalip olup amellerinize göre karşılığını bulacağımıza rağmen Muhammed (s.a.v) sıdkı ve nübüvveti üzerine delalet eden Allah tarafından gelen bu kadar delil ve dalaletleri hangi sebepten*

³²³ Ali İmran: 3 /69.

³²⁴ İbn-i Abbas,I, 63;el-Müntehab, I, 365; Taberi, X, 503.

³²⁵ Ali İmran: 3/98-99.

dolayı inkâr ediyorsunuz. Ehli Kitap! nasıl oluyor da Allah resulüne iman eden ve Allah yolunda hakkı benimsemiş ve inanmışlara engel olup alıkoymuyorsunuz.⁵³

Burada hüküm, ehli kitabın haktan yüz çevirmiş, küfre girmiş, ve inkar etmiş olmalarıdır.

Belki de en büyük günah; Ehl-i Kitabın, hak ve hakikatı bilmelerine rağmen kendi sapıklık ve delaletlerinde boğulmuş olmalarıdır. Allah Teâla münezzel olan semavi kitaplarda son Peygamber Muhammed (s.a.v) müjdesini vermiş ve Ehli Kitap bunları değiştirerek bozmuştur. Ehl-i Kitap bunları inkâr ettiği ve batılda ısrar ettikleri için Allah c.c bunları ifşa edip hakiki yüzlerini ortaya çıkarmıştır:

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَنْ يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيْتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"Sizin dininize uyandan başkasına inanmayın" (dediler). De ki: "Şüphesiz hidayet, Allah'ın hidayetidir. Birine, size verilenin benzerinin verilmesinden veya Rabbinizin huzurunda aleyhinize deliller getireceklerindenötürü mü (böyle söylüyorsunuz)?" De ki: "Lütf Allah'ın elindedir. Onu dilediğine verir. Allah lütfü geniş olandır, hakkıyla bilendir."⁵⁴

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ).

Ey inananlar! Yahudi ve hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse kuşkusuz o da onlardandır. Şüphesiz Allah zalimler topluluğunu doğruya iletmez.⁵⁵

(لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَسَبَ سِيبِ رُحْبَانَا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ(82)).

(Ey Muhammed!) İman edenlere düşmanlık etmede İnsanların en şiddetlisinin kesinlikle Yahudiler ile Allah'a ortak koşanlar olduğunu görürsün. Yine onların iman edenlere sevgi bakımından en yakınının da "Biz hıristiyanlarız" diyenler olduğunu mutlaka görürsün. Çünkü onların içinde keşişler ve rahipler vardır. Onlar büyüklük de taslamazlar.⁵⁶

(يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَىٰ فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ).

"Ey kitap ehli! Peygamberlerin arası kesildiği bir sırada "Bize ne müjdeleyici bir Peygamber geldi, ne de bir uyarıcı" demeyesiniz diye, işte size (hakikatı) açıklayan elçimiz (Muhammed) geldi. (Evet,) size bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmiştir. Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir."⁵⁷

³²⁶ İbni Abbas, I, .67, el-Müntehab,I, 102.

³²⁷ Ali İmran: 3/73.

³²⁸ Maide: 5/51.

³²⁹ Maide:5 /82.

³³⁰ Maide:5 /19.

Allah Teâla Resulullah efendimize Ehl-i Kitab'ın kendisine, Müminlere ve İslam dinine karşı olduklarını ifade etmiş ve bunların ekserisinin fasık olduğuna hükmetmiştir;

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تُنْفِقُونَ مِمَّا آتَاكُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ قَبْلُ وَأَنْ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ.

De ki: “Ey Kitap Ehli! Sadece Allah'a, bize indirilene ve daha önce indirilmiş olan (ilahi kitap)lara inandığımızdan ve çoğunuzun da fasıklar olmasından ötürü bizden hoşlanmıyorsunuz.”⁵⁸

Onlar kendileri doğru yoldan saptıkları gibi başkalarını da saptırmışlardır. Yüce Allah buyurdu ki:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ.

“Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenleri görmez misin? Onlar ne sizdendirler, ne de onlardan. Onlar bile bile yalan yere yemin ederler.”

Allah Teala Mü'minlere hitaben şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْفُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُودَةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُودَةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (1) إِنْ يَتَّقُواكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ(2) لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (3)

“Ey İman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Siz onlara sevgi gösteriyorsunuz. Hâlbuki onlar size gelen hakkı inkâr ettiler. Rabbiniz olan Allah'a inandınız diye Resûlü ve sizi yurdunuzdan çıkarıyorlar. Eğer rızamı kazanmak üzere benim yolumda cihad etmek için çıktıysanız (böyle yapmayın). Onlara gizlice sevgi besliyorsunuz, Oysa ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilirim. Sizden kim bunu yaparsa mutlaka doğru yoldan sapmıştır Şâyet onlar sizi ele geçirirlerse, size düşman olurlar, size ellerini ve dillerini kötülükle uzatırlar ve inkâr etmenizi arzu ederler. Yakınlarınız ve çocuklarınız size asla fayda vermeyecektir. Kıyamet günü Allah aranızı ayıracaktır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.”⁵⁹

Bu ayet hakkında, Hatib İbni Ebi Beltaa kıssası zikredilerek müşrik ve diğer ehli küfre sevgi duymanın nehyedildiği, böyle bir durumun imana zarar vereceği belirtilmiştir. Bunun düşmana karşı dikkatli olma ilkesine ters düşeceği de açıktır. Bu durum, Allah'a, Resulüne ve mü'minlere velâ, şeytana ve ehli küfre berâ gösterme ilkesine aykırıdır. Bu yaklaşımın şeytanın ve onun avanesinin peşinden gitmek olduğu ve sonucunun cehennem olacağı bildirilmiştir.⁶⁰

Hz. Hatib, Hicret'ten önce Müslüman oldu. Medine'ye hicret etti. Müşriklerle yapılan ilk savaş olan Bedir Harbi'ne katıldı. Büyük kahramanlıklar gösterdi. İlahî iltifata mazhar oldu. Uhud Savaşı'nda da büyük kahramanlık örnekleri sergiledi. Bir ara “Resûlullah öldürüldü!” diye bir ses

⁵³¹ Maide: 5/59.

⁵⁹ Mümtebine: 60 /1-3

⁶⁰ Beğavi, VIII, 93; Sa'di, I, 854; el-Müntehab, I, 819; Hazin, VI, 273.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

duydu. Hemen Peygamberimizi aramaya koyuldu. Nihayet onu buldu. Peygamberimizin mübarek yüzü yaralanmıştı. “Kim yaptı bunu?” diye sordu. Resûlullah (a.s.m.) “Utbe bin Ebî Vakkas.” buyurdu. Hz. Hatib, ne tarafa gittiğini sordu. Peygamberimizin işareti üzerine de onun gittiği tarafa yöneldi. Sonunda yetişip yakaladı. Başını kesti ve Resûlullah’a getirdi. Peygamberimiz bu kahraman sahabisini takdir etti: “Allah senden razı olsun, Allah senden razı olsun!” diyerek duada bulundu.

Hendek, Rıdvan Biatı, Hudeybiye Anlaşması’nda da bulunan Hatib (r.a.), Peygamberimizle birlikte bütün önemli savaşlara katıldı.

Hz. Hatib, Peygamberimize büyük bir sevgiyle bağlıydı. Onun uğrunda yapmayacağı fedakârlık yoktu. Her emrine kayıtsız olarak itaat ederdi. Resûlullah’ın yapılmasını istediği bir hizmete herkesten evvel o talip olurdu.

Hicret’in 7. yılıydı... Peygamberimiz birçok hükümdara elçiler gönderip onları İslam’a davet etmişti. Mısır hükümdarı Mukavkıs’a da bir elçi göndermek istiyordu. Bir mektup yazdı. Sonra da sahabilere hitaben, “Ey insanlar, sevabını Allah’tan almak üzere bu mektubu Mısır hükümdarına hanginiz götürür?” buyurdu.

Hatib bin Ebî Beltea da oradaydı. Hemen ayağa kalktı. “Yâ Resûlallah, ben götürürüm!” dedi. Peygamberimiz, Hz. Hatib’in, davetine hemen icabet etmesine çok memnun oldu. Ona şöyle duada bulundu:

“Ey Hatib, Allah bu vazifeyi sana mübarek kılsın!”

Hz. Hatib mektubu aldı, Peygamberimizle ve sahabelerle vedalaştıktan sonra evine geldi. Hazırlığını tamamladı, ailesiyle vedalaştı, vakit geçirmeden de yola çıktı.

Hatib (r.a.) güzel konuşan, meselesini iyi anlatan bir sahabi ve ayrıca iyi bir şairdi. Şimdi bu kabiliyetini, bir hükümdarı İslamiyet’e davet ederken kullanacaktı. Yol boyunca neler anlatabileceğini, nasıl hareket edeceğini düşündü.

Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Mısır’a vardı. Fakat Mukavkıs’ı bulamadı. İskenderiye’ye gitti. Fazla bekletilmeden hükümdarın huzuruna çıktı. Hükümdar mektubu açtı, okutturdu. Mektupta şunlar yazıyordu:

“Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah’ın kulu ve Resûlü Muhammed’den Kıptîlerin büyüğü Mukavkıs’a.

“Selam, hidayete uyan ve doğru yolda olanlara olsun. Seni İslam’a davet ediyorum. Müslüman ol ki, selameti bulasın, Allah’ın iki kat mükâfatına nail olasın. Eğer davetimi kabul etmezsen Kıptîlerin günahı senin boynuna olsun! ‘De ki: Ey Kitap Ehl-i olan Yahudi ve Hıristiyanlar! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze gelin: Allah’tan başkasına ibadet etmeyelim. O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım, Allah’ı bırakıp da birbirimizi rab edinmeyelim! Eğer onlar yüz çevirirlerse, siz de deyin ki: Şahit olun, biz Müslümanlarız...” (Âl-i İmrân Sûresi, 64.)

Mektubun okunması tamamlanınca Mukavkıs, Hz. Hatib'e bazı sorular sordu. Bunlardan bir tanesi şöyleydi:

"O gerçekten peygamberse, kendisini öz yurdundan çıkarıp başka bir yere sığınmak zorunda bırakan kavmine neden beddua etmedi?"

Hz. Hatib'in bu suale cevabı susturucuydu. şöyle dedi:

"Sen Hz. İsa'nın peygamber olduğunu kabul ediyorsun değil mi? O gerçek bir peygamber olduğuna göre, kavmi kendisini asmak istediği zaman, Allah onu semaya kaldırıp yükselteceğine, kavminin helak edilmesi için Allah'a dua etseydi olmaz mıydı?"

Mukavkıs bu cevap karşısında Hz. Hatib'i takdir etmekten kendini alamadı. "Sen bir hakimsin, yerli yerinde konuşuyorsun. Hakim ve yerli yerinde konuşan birinin de yanından geliyorsun." dedi. Sonra da suallerine devam etti:

"Muhammed insanları nelere davet ediyor?"

"Yalnız Allah'a ibadet etmeye, beş vakit namaz kılmaya, Ramazan ayında oruç tutmaya, hacetmeye, verilen sözü yerine getirmeye, ölmüş hayvan eti ve kan yememeye davet ediyor."

"Onun şekil ve şemalini bana tarif et."

Hz. Hatib, Peygamberimizin fizikî yapısını biraz tarif etti. Sözüünü tamamladığında Mukavkıs, "Anlatmadığın bazı şeyler kaldı. Onun gözlerinde birazcık kırmızılık, sırtında peygamberlik mührü var. Kendisi merkebe biner, harmani giyer. Onu amcası ve amcaoğulları korur." dedi. Hz. Hatib, "Evet, bunlar da onun sıfatlarıdır." deyince sözlerine şöyle devam etti:

"Ben İsa'dan sonra bir peygamber daha gönderileceğini biliyordum. Fakat onun şam'dan çıkacağını sanıyordum! Çünkü daha önceki peygamberler hep oradan çıkmıştı. Bununla beraber, Son Peygamber'in sertlik, darlık ve yoksulluk ülkesi olan Arabistan'dan çıkacağını, kitaplarda okumuştum. Bizim vasfını Allah'ın Kitabında yazılı bulduğumuz Son Peygamber'in gönderilme vakti, tam bu zamandır.

"Biz onun vasfını, 'İki kız kardeşi bir nikâh altında birleştirmez. Hediyeği kabul eder, sadakayı kabul etmez, fakirlerle oturup kalkar.' diye de kitaplarda yazılı bulmuştuk. Evet, o Peygamber, ülkelere hâkim olacak. Kendisinden sonra arkadaşları buralara kadar gelip fethedecekler. Bunları biliyorum. Fakat ona uymak hususunda halk beni dinlemez! Saltanatımdan ayrılmayı da göze alamam, bu hususta çok cimriyimdir! Ben halkıma bundan ne bir kelime bahsederim, ne de bu konuşmamı bildiririm."

Hz. Hatib, Mukavkıs'ın hakikatleri bildiğini, buna rağmen saltanatının elinden çıkacağından korkup iman etmeye yanaşmadığını görünce üzöldü. Son olarak Mukavkıs'a son derece tesirli bazı tavsiyelerde bulundu: "Senden önce gečenlerden birisi bu topraklarda kendisinin büyük rab olduğunu iddia etmiş ve 'Ben sizin yüce rabbinizim!' diye bağırmıştı. Cenâb-ı Hak o firavunu dünya ve ahiret azabıyla yakalayıp cezalandırdı. Sen başkalarından ibret al, fakat kendin başkalarına ibret olma!" Daha birçok řey söyledi. Fakat Mukavkıs'ı ikna edemedi. Çünkü onun gözünü saltanat hırsı bürümüştü.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

Mukavkıs, orada kaldığı müddetçe Hz. Hatib’e ikramda bulundu. Güzel bir şekilde onu ağırladı. Peygamberimize hitaben de bir mektup yazdı. Bir hayli de hediye gönderdi. Gönderdiği hediyeler arasında, Peygamber Efendimizin hanımlarından olma şerefine ermiş bulunan Hz. Mariye de bulunmaktaydı.

Uzun bir yolculuktan sonra Hz. Hatib, Medine’ye ulaştı. Hediyeleri Peygamberimize takdim etti. Mukavkıs ile aralarında geçen konuşmaları nakletti. Peygamberimiz, Mukavkıs hakkında, “Kötü adam! Saltanatına kıyamadı. Esirgediği saltanatı kendisine kalmayacak!” buyurdu.

Hz. Hatib, bu kadar güzel hizmetlerinin yanında Hicret’in 10. yılında büyük bir hata yapmıştı. Şöyle ki: Peygamberimiz (a.s.m.), Mekke’nin fethi için büyük bir ordu hazırlıyordu. Fakat seferin nereye yapılacağını gizli tutuyordu. Hatib’in (r.a.) Mekke’de yakınları vardı. Onlara olan şefkat ve merhameti sebebiyle, Peygamberimizin gizli tuttuğu sefer haberini bir mektup yazarak Mekke’ye ulaştırdı. Fakat Peygamberimiz vahiy yoluyla bunu haber aldı. Hemen Hz. Ali ve Zübeyr bin Avvam’ı (r.a.) yanına çağırdı ve “Acele hareket ediniz. Falan yere vardığımızda, orada yanında bir mektup bulunan, hayvan üzerine binmiş bir kadın bulacaksınız. Mektubu ondan alınız ve bana getiriniz.” diye emretti.

Bu sahabiler denileni yaptılar, mektubu alıp Resûlullah’a getirdiler. Bunun üzerine sahabiler, “Yâ Resûlallah, Hatib, Allah ve Resûl’üne hâinlik etmiştir!” diyerek cezalandırılmasını istediler. Hattâ öldürülmesini teklif edenler dahi oldu... Peygamberimiz, Hz. Hatib’i yanına çağırttı. Mektubu gösterdi ve “Bunu tanıdın mı?” diye sordu. Hatib (r.a.), “Evet, tanıdım.” deyince, Resûlullah (a.s.m.) bu işi niçin yaptığını sordu. Hatib şu cevabı verdi:

“Yâ Resûlallah, bu hususta hakkımda hüküm vermekte acele etme! Ben Kureyşli değilim. Onların arasına başka yerden geldim. Şu anda çoluk çocuğum onların arasında bulunuyor. Diğer sahabilerin Mekke’de ailelerini ve mallarını koruyacak akrabası var, benim ise yoktur. Ben bunu, onlara bir iyilik yapayım, kendilerini minnet altında bırakayım da orada bulunan ev halkımı korusunlar diye yaptım! Yoksa bunu dinimden döndüğüm, Müslüman olduktan sonra küfre saptığım için yapmış değilim... Yâ Resûlallah, vallahi ben Allah’a ve Resûlüne iman ettim ve dinimi de asla değiştirmedim! Ben Müslüman olduğum günden beri Allah hakkında hiçbir şüpheye düşmedim. Müşriklerden ayrıldığım günden beri kendilerine de hiçbir sevgi beslemedim. Ben iyi biliyorum ki, Cenâb-ı Hakk’ın onlara vereceği azaba karşı benim mektubum kendilerine hiçbir fayda sağlamayacak, gelecek azaptan onları kurtarmayacak”

Peygamberimiz onu dinledikten sonra Ashâbına, “O size doğru söyledi. Bunun hakkında hayırdan başka bir şey söylemeyiniz.” buyurdu. Öldürmek isteyenlere karşı da, “O, Bedir Harbi’nde bulunmuştur. Bedir Savaşı’nda bulunmuş birini nasıl öldürürsün? Ne biliyorsun? Belki de Allah, Bedir Savaşı’na katılanlara, ‘Siz istediğinizi yapınız. Ben sizi bağışladım.’ uyurmuştur...” dedi.

Hemen sonra da bununla ilgili âyet-i kerime nazil oldu. Cenâb-ı Hak da, Hz. Hatib'in mümin olduğuna ve ihanet etmediğine şahitlik ediyordu.

Artık sahibilerin Hz. Hatib'e karşı hiçbir kötü zanları kalmadı. Eserlerinde bu hadiseye yer veren âlimler de bunu onu suçlamak için değil, Allah'a ve Resûlüne olan bağlılığını göstermek maksadıyla naklettiler.

Hz. Hatib, Hz. Ebû Bekir devrinde de Mısır'a elçi olarak gönderildi. Mukavkıs'la bir anlaşma imzaladı. Hz. Ömer devrinde Mısır'ın fethine kadar bu anlaşma maddeleri geçerli oldu.

Hatib (r.a.), Hicret'in 30. yılında Hz. Osman'ın hilafeti devrinde Medine'de vefat etti. Cenaze namazını Hz. Osman kıldırdı.⁶¹

Mü'minler ise birbirlerinin dostu ve din kardeşidirler. Dini yakınlık, soy ve kan yakınlığından daha güçlüdür. Mü'minlerin birbirleri aralarında yardımlaşması Allah'ın emri gereğidir. Zira yüce Allah aralarında yardımlaşmayı emretmiş küfür ehliyle dostluğu yasaklamıştır. Allah'a, Resulüne ve mü'minlere velânın kapsamında, itaat, sevgi, yardımlaşma ve dayanışma vardır. Şeytan'a, Ehli Kitab'a ve Müşriklere, velâ ve berâ ayetlerin kapsamında anlatılmış, onların her iki cihanda rezil olacakları belirtilmiştir. Zira şeytan onları aldatıp amelleriyle baş başa bırakacaktır. Müşriklar ve ehli kitap şeytanın takipçileri, askerleri ve yardımcılarıdır. Şeytan onlara amellerini süslü göstermiş, hak yolda önlere engel koymuştur. Onlar da yanlış yolda giderken iyi bir şey yaptıklarını sanmışlardır. Yüce Allah Ehl-i Kitab'ın saptığını başkalarını da dosdoğru yoldan saptırdığını onların müslümanlara düşmanca hileler yaptıklarını beyan etmiştir.

Ayet-i kerimeden Allah'a ve Resulü'ne inananların, yahudi ve hristiyanları dost edinmemesi gerektiğini anlıyoruz. Zira dini farklılık ibadet, itaat, tabi olmak konusunda etkili bir yere sahiptir. O bakımdan gayrimüslimlerle ilişkilerde özellikle dini konularda dikkat edilmesi gerekir. Çünkü ehli kitap zat-i ilahiye şirk koşmuş Allah'ı bırakıp beşere kulluk etmiştir. Yüce Allah şu sözüyle onların şirk içerisinde olduklarını belirtmiştir:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثَةٌ وََمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ

عَذَابٌ أَلِيمٌ

*Andolsun, "Allah için üçüncüsüdür" diyenler kâfir oldu. Hâlbuki bir tek ilahdan başka hiçbir ilah yoktur. Eğer dediklerinden vazgeçmezlerse andolsun onlardan inkâr edenlere elbette elem dolu bir azap dokunacaktır.*⁶²

Zira Allah tektir ve bütün kainatın Rabbi'dir. Ayeti kerimede, onların bu sözlerine karşılık eğer bundan vazgeçmezlerse ve bu yalan ve iftiraya devam ederlerse azapla tehdit eddikleri belirtilmiştir. Baba, oğul ve kutsal ruh olarak bilinen bu hristiyan akidesi şirk ve ilhaddır.⁶³

Bunun için Allah ve Resulü şirk ehlinde onlarla ahitleşenlerden beridir. Yüce Allah

⁶¹ fi Zilali'l-Kur'an, XIV, 410-417.

⁶² Maide: 5/73.

⁶³ İbni Abbas, I, 128; Taberi, X, 481.

onlar hakkında şöyle buyurur:

(وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) .

*Hacc-ı ekber gününde, Allah ve Resûlünden bütün insanlara bir bildiridir: Allah ve Resûlü, Allah'a ortak koşanlardan uzaktır. Eğer tövbe ederseniz, bu sizin için hayırlıdır. Ama yüz çevirirseniz, şunu iyi bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakabilecek değilsiniz.*⁶⁴

Bu onlarla sözleşme yapılmayacağına dair bir hükümdür. Tefsirlerde bu ayetler onları dost edinmeyi nehyettiği ifade edilmiştir. Bugün müşrikler ve kâfirler arasındaki samimi ilişkiye şahit oluyoruz. İnançlarının uygun olarak çalışmaktadırlar. Düşmanlarını parça parça etmekte aralarında savaş çıkartmakta başarılı olmuşlardır. Müslümanlar ise kendi aralarında husumet içerisinde olup birbirlerine düşmanlık edip durmaktadırlar. Kendi aralarında kin ve düşmanlık içerisinde olup suçsuz yere birbirlerini kınamaktadırlar. Dahası aralarında herhangi bir dayanışma ve muhabbet söz konusu değildir. Din kardeşlerine intikam beslemekte olmaları esef verici bir durumdur.⁶⁵

Ayrıca Müslümanlar birbirlerine karşı sevgi muhabbet, rahmet ve yardımlaşma duygusu beslememektedirler. Oysa Hz. Peygamber ahabına karşı merhametli ve bir takım hatalarına karşı toleranslıydı.

Eğer Yahudi ve Hristiyanların Müslümanlara karşı nasıl yardımlaşma içinde olduklarına bakarsak aralarında silah, bilgi marifet ve ihtiyaç duydukları konularda yardım sağladıklarını görürüz.

Müslümanlar bir zamanlar üzerinde buldukları kardeşlikten ne kadar da uzaklaştılar. Doğrusu Müslümanlar bugün Yahudi ve Hristiyanlar arasında görülen dayanışmasının küçük bir örneğini dahi gösteremiyorlar. Kalplerinde çok az ilim ehline şefkat taşıyorlar ve onları çok az örnek alıyorlar.

Günümüzde dünyanın her tarafından Müslümanlar zulüm içerisinde evsiz barksız bir halde savaşlarla uğraşmaktadır. Durumları acınası bir durumdur. Dahası Müslümanlar yurtlarında öldürülmekte, evleri yıkılmakta ailelerini kaybetmektedirler. Bütün bunların sebebi fikri ayrılıklar ve mezhepçilik olgusudur. Müslümanlar yabancı ülkelerde yaşarken dahi kendi aralarında adavet içerisinde olduklarıdır. Nerede yardımlaşma nerede kardeşlik nerede Hz. Peygamber’in şefkat ve merhametinin örnek alınması?

3.2.3. Müşrikler ve Kâfirler İçin Velâ ve Berâ

Allah (c.c.) Kendisinin ve Peygamberinin müşriklerden berâ ettiğini onlara karşı herhangi bir sözünün olmadığını ayet-i kerimelerde açıkça anlatmıştır.

بِرَاءةٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

⁶⁴ Tevbe: 9/3.

⁶⁵ Nesefti, I, 663, Beğavi, II, 317.

“Allah ve Resûlü’nden, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz müşriklere bir ültimatodur”.⁶⁶

Bu ayet-i kerime en net anlatıcı, kapsayıcı, kesin ve genel bir şekilde müşriklere karşı ne bir sözün ne de bir zimmetin olmadığını ve olamayacağını bizlere anlatmıştır. Ayrıca,

Burada, Peygamber efendimizin müşriklerle yapmış olduğu barış anlaşmalarından vazgeçmesinin Allah tarafından bir emir olduğunu görmekteyiz ve Allah (c.c) Bu anlaşmalardan berâ etmiştir, çünkü onlar bu anlaşmaları ve sözlerini sürekli bozuyorlardı ve müminleri arkadan vuruyorlardı. Nitekim başka bir ayet-i kerimede kâfirlerin sadece birbirlerini seveceklerini ve saadece birbirine sadakat göstereceklerini belirtmiştir:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ

“İnkâr edenler de birbirlerinin velileridir. Eğer siz bunların gereğini yapmazsanız yeryüzünde bir karışıklık ve büyük bir bozulma olur.”⁶⁷

Kâfirlerin sadece birbirlerine sadakat gösterecekleri başka ayetlerde de açıkça belirtilmiştir. Ayrıca Peygamber efendimizin zamanında, Yahudiler münafıklar ve Müşrikler müslümanları ve İslamiyeti yok etmek için birleşmişlerdir.⁶⁸

Kâfirlerin birbirlerine karşı sürekli sadakat gösterdiği asırlar boyu gördüğümüz şeydir. Müslümanlar bu özelliği birbirlerine karşı gösterme başarısını özellikle son dönemlerde gösterememiştir. Günümüz Müslümanların din ve akideleri bir olmasına rağmen ne yazık ki hala anlaşmazlıklar devam etmektedir.⁶⁹

Allah c.c kâfirlerin birbirlerine sadakatlı olduğunu ve müminlerin onlara karşı sadakat göstermemelerini özellikle savaş dönemlerinde yasaklamıştır. Bu nedenle kâfirlere kaşı sadakat göstermek Peygamberlere bile yasaklanmıştır. Örneğin İbrahim peygamber babasından teberri edip onunla ilişkilerini kesmiştir:

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَن مَّوْعِدَةٍ وَعَدَّهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ

“İbrahim’in, babası için af dilemesi, sadece ona verdiği bir söz yüzündendi. Onun bir Allah dışmanı olduğu kendisine açıkça belli olunca, ondan uzaklaştı. şüphesiz İbrahim, çok içli, yumuşak huylu bir kişiydi.” şirk ehlinde berâ etmek en yakın akrabalara karşı bile mutlaka gerçekleşmelidir. Çünkü bu Kur’an-ı Kerim’de bize emredilmiştir. Ayrıca birçok müfessir şöyle demiştir: Allah c.c. Müslümanların kâfirler için istiğfar etmelerini yasaklamıştır ve aynı şekilde Hz. İbrahim babası için bir zaman istiğfar dilemesinin ardından Allah c.c. istiğfar etmemesini emretmiştir. Ve bu konuda Allah c.c. çok açık bir şekilde kâfirler için ondan mağfiredilemememizi istemiştir.⁷⁰

⁶⁶ Tevbe: 1/9.

⁶⁷ Enfal: 8/73.

⁶⁸ Kasimi, ,V, 335.

⁶⁹ Sa’di, 1, 327; el-Müntehab, 1, 256.

⁷⁰ Ebu Zehra, 7, 3460.

Kur'anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

Bu ayet-i kerimede, küfür ve şirk ehlinde kesinlikle uzak durmamız gerektiği ve hazreti İbrahim Peygamberi örnek almamız belirtilmiştir.⁷¹

Müfessirler Hz. İbrahim'in babası için af dilemesinin nedeninin onun iman edebileceğini düşünmesi olduğunu belirtmektedirler. Fakat Hz. İbrahim babasının hiçbir şekilde iman etmeyeceğini bilmesinden sonra ondan vazgeçti ve teberri etti. Onun için artık af dilemiyordu. Muhakkak ki Allah'ın (c.c.) kâfirler için mağfîret dilemeyi yasaklamasında bir hikmet vardır. Çünkü Allah (c.c.) Kâfirlerin şirkini, inkârını sadakat ve imanlarının yalan olduğunu peygamberine bildiriyor:

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَنتُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ إِلَهَةً أُخْرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ(الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ)

De ki: "Şahitlik bakımından hangi şey daha büyüktür?" De ki: "Allah benimle sizin aranızda şahittir. İşte bu Kur'an bana, onunla sizi ve eriştiği herkesi uyarayım diye vahyolundu. Gerçekten siz mi Allah ile beraber başka ilahlar olduğuna şahitlik ediyorsunuz?" De ki: "Ben şahitlik etmem. O, ancak tek bir ilahdır ve şüphesiz ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzağım." Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Peygamberi) kendi öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Kendilerini ziyana sokanlar var ya, işte onlar inanmazlar.⁷²

Beğavi ve İbni Cevzi'nin tefsirine göre Allah Peygamber Efendimize müşriklerle şöyle demesini istemiş: *Eğer siz Allah'tan başka ilah var diyorsanız, ki ben demiyorum çünkü o tek ilahdır, herşeyi yaratmıştır. Ve herşey onun emrindedir ve ben sizin taptuğunuz putlardan kendimi teberri ediyorum.*⁷³

Allah onların gazaba uğrayanlara sadakat göstermekle hak yolundan saptıklarını ve bunların ve kendileri gibi münafıkların yalandan yemin ettiklerini bizlere belirtmektedir:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُم وَيَخْلَفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenleri görmez misin? Onlar ne sizdendirler, ne de onlardan. Onlar bile bile yalan yere yemin ederler."⁷⁴

Tefsirlerde bu ayetin münafıklara özel olduğu belirtiliyor. Sa'di ise münafıkların halinin ne kadar kötü olduğunu yahudi ve hristiyanlara sadakat gösterdiklerini Allah'ın c.c. Onlardan razı olmadığını ve onların ne kâfir ne de mümin olmadıklarını anlattığını savunmaktadır.

Onlar sırat-ı müstekimden uzaktır:

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (6) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ .

⁷¹ İbni Abbas, I, 215. El-Müntehab, I, 280; Beğavi, IV, 101; Kuşeyri, II, 69; Taberi, XIV, 521.

⁷² En'âm: 6/19-20.

⁷³ Beğavi, III, 133; el-Müntehab I, 174; İbni Cevzi, I, 265.

⁷⁴ Mücâdele: 58/14.

*Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.*⁷⁵

Doğru yolda olmayanlar şirk ehлиндendirler. Allah'ın gazabına uğrayanları ise ehl-i kitaptırlar. Çünkü onlar doğru yolu bulmuş ve ona tabi olmamışlar ve Allah onlara lanet etmiştir. Allah c.c onları söylediklerinin tersini yapmakla suçlamıştır.⁷⁶

Allah c.c. Müminlerin kâfir ve düşmanlarını dost edinmelerini yasaklamıştır:

... *إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُودَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (1) إِنْ يَتَّقُوكُمْ يُكَفُّوا عَنْكُمْ أَعْدَاءَ وَيُبْسِطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ (2) لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ*

Ey İman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Siz onlara sevgi gösteriyorsunuz, hâlbuki onlar size gelen hakkı inkâr ettiler. Rabbiniz olan Allah'a inandınız diye Resûlü ve sizi yurdunuzdan çıkardılar. Eğer rızamı kazanmak üzere benim yolumda cihad etmek için çıktıysanız (böyle yapmayın). Onlara gizlice sevgi besliyorsunuz. Oysa ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilirim. Sizden kim bunu yaparsa mutlaka doğru yoldan sapmıştır. Şâyet onlar sizi ele geçirirlerse, size düşman olurlar, size ellerini ve dillerini kötülükle uzatırlar ve inkar etmenizi arzu ederler. Yakınlarınız ve çocuklarınız size asla fayda vermeyecektir. Kıyamet günü Allah aranızı ayıracaktır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.”

77

Allah c.c Bizlere ey iman edenler diye hitap etmektedir, bu nedenle imanın gereği olan iman edenlere sadakat, kafirlerden nefret ve uzak durmamız gerekiyor. Çünkü Allah'ın c.c düşmanı iman edenlerin de düşmanıdır.⁷⁸ Bu deyim'in özeti Beğavi tarafından şöyle belirlenmiştir: *Onlarla olan sevgi ve muhabbet bağınızdan dolayı peygamberinizin sırlarını ifşa ediyorsunuz.*⁷⁹

Peygamber efendimize sadakat göstermenin Allah'a karşı sadakat göstermeye bağlı olduğunu ve iman edenlerin birbirine sadık olduğunu anlamamız gerekir. Din akrabalığının kan akrabalığından daha güçlü olduğunu ve müminlerin Allah'ın emirlerini yerine getirmek için yardımlaşmaları gerektiği belirtilmiştir.

Allah Teâla kendisi için olan velâ ve berânın her iki dünyayla bağlantılı olduğunu beyan etmiştir. Adavet inkâr ve mülhidlik üzerine kurulmuş vehimsel ve yalancı velâ ve berâya karşı dikkatli olmak gerekir. Çünkü bu durum apaçık bir dalalet ve hüsrandır. Doğrusu Allah'a onun resulüne ve müminlere olan velâ ve berâ apaçıktır. Tıpkı Kuran'da ve sünnette açıklandığı gibi, aynı zamanda ashabın ve tabiunun beyanları da bunu göstermektedir. Velâ ve berâ sadece Allah

⁷⁵ Fatiha: 1/6-7.

⁷⁶ Sa'dı, I, 847; Hatib, I, 2; Kasimi, 9, 177.

⁷⁷ Müntehine:60/1-3.

⁷⁸ Sa'dı I, 854; el-Müntehab, I, 819, Hazin, IV, 279.

⁷⁹ Beğavi, VIII, 93.

Kur’anda Velâ Ve Berâ Şeytan Ehl-i Kitap Ve Müşrikler Örneği

ve Resulü’ne olan kısmıyla sınırlı kalmayıp şeytana ve ehl-i kitap müntesiplerine olanı da açıklanmıştır. Bu rabbani bir kaynak olan Kuran-ı Kerim’de tespit edilmiştir. Mütefekkirler yüce Allah’ın hükümlerini en zorlu düşmanlara dahi zulüm ve zorlama olmadan benimsettiğini anlatmışlardır. Haddi zatında bu hükümler nurani, mantıki olup Adil-i Mutlak, herşeye gücü yeten merhametli, yüce Allah’ın beyanlarıdır.

SONUÇ

Hayatın dinî ve dünyevî iki yarısına baktığımızda; İslam toplumundaki fetvaların çokluğu ve fikrî farklılaşma, dindeki hata ve taşkınlıkların artması, fırkalar, cemaatler vb. şekilde İslam dini içerisinde yeni bir dinin ortaya çıkışı, aynı şekilde ardından gidilen ve çökücü bir meyille “din” adı altındaki korkutucu ayrışmalar hepimizin malumudur. Bütün bunlardan daha büyüğü ise, her biri istikamet ve doğru yol üzere olduklarını iddia eden fırkalar ve mezhepler arasında öldürmenin yayılması, yine aralarında tekfirin baş göstermesi, gayrı dinî ırkçılık sebebi ile dinden dönmelerin artmasıdır. Problemin ciddiliği ve İslamî halin düşüşü, araştırmacıyı bu konularda araştırmaya sevk etmektedir. İşte biz de bu çalışmamızda, bu meseledeki bütün görüşleri toplamaya, fikirler arasını bulmaya ve taassuptan ve meylden uzak, doğru bilgiyi araştırmaya özen gösterdik. Bunda da, bu görüş ve fikirlerin Kur’an-ı Kerim’deki asıllarını ve doğru noktaya nasıl döndürülebileceğini inceledik. Ve Kur’an’a sınıksız tutunarak, dinimizde problem oluşturan bu aşırı görüşlerden uzak kalmaya çalıştık.

Bu gayeyle Kitabullah’a sığındık ve ilgili ayetler ve bunların tefsirleriyle; velâ ve berânın hükmü, sebepleri ve kısımlarını izaha çalıştık. Ta ki Kur’an-ı Kerim ve Şeriat’ta meselenin hükmü iyice anlaşılın ve meselenin hükmünü kaynağından ve aslından öğrenmiş olalım. Bu minvalde öncelikle Allah’a, Rasulü’ne ve müminlere; ardından da Şeytan’a, ehl-i kitaba, kâfirlere ve müşriklere karşı olan velâ ve berâ ile ilgili ayet-i kerimeleri bir araya getirdik. Ve içerisinde velâ ve berâdan bahseden tefsirlerden hareketle meseleyi açıkladık ve izah ettik. Sonrasında ise içerisinde Allah’a, Rasulü’ne ve müminlere; ehl-i kitaba, kâfirlere ve müşriklere karşı olan velâ ve berâyâ dair hükümler yer alan ayetleri tespit ettik. Ardından da bunlarda yer alan emir, nehiy, men’, sakındırma vb. ilahî ahkâmı ortaya koyduk.

Velâ ve berânın hükmü ile alakalı ayetlerin izahında görüldü ki âlemlerin Rabbi’nin sözünde zuhur eden nehiy, emir, tenbih, ayıplama, açıklama, hakikatin ortaya çıkışı, mükâfat veya ceza ile neticelenme olarak beliren bu hakikatler, her yönden kolaylık ve selamete geçmektedir. En güzel yanı da kolaylıkla ve derli toplu biçimde; yaralayıcı ve men edici şekilde olmayarak bir hidayet kaynağı olmasıdır.

Hiç şüphe yok ki bu araştırma araştırmacıların önüne, girmiş olduğumuz yolun tamamlanmasının yolunu açacak ve velâ ve berâyâ dair ilahî hakikatin iyice anlaşılması ve açıklanmasına ve bizzat Kur’an-ı Kerim’den hüküm çıkarmaya dönüşü sağlayacaktır. Çünkü

bugün sorun evvela; fakih ve müfessirlerden bazılarının Kur'an'ı kendi yönelişi, fikri, meyilleri, mezhebî yahut gurupsal veyahut cemaatsel bağlılıklarına göre tefsir etmesi ve hevasına uyarak ayetlerdeki ilahî mana, maksat ve mefhumu unutmaları sebebiyle büyük taassupta olmalarındadır.

Velâ ve berânın mefhumu ve hükmü şu ayet-i celilede zikrolunmuştur: “Allah, göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun misali, tıpkı içinde lamba bulunan bir kandile benzer. O lamba bir cam fanus/cam sırça içindedir. Cam fanus ise, sanki inci gibi parlayan bir yıldızdır. Bu lamba ne doğuya ne de batıya mensup olmayan mübarek bir zeytin ağacından tutuşturulur. Bu öyle bir ağaç ki, neredeyse ateş değmeden de yağ ışık verir. Nur üstüne nurdur/pırlıl pırlıdır. Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah -gerçeği anlamaları için- insanlara misâller verir. Allah her şeyi bilir.”⁸⁰

Allah'a hamd olsun ki çalışmamızı tamamladık. Gayesini ve ileriye dönük geniş yönlerini açıkladık. Araştırmamız, velâ ve berânın hükmü ve dinî taassub sebebiyle Müslümanların mevcut problemlerinin çözümünde ve güncel araştırmalarda bir yöntem olarak alınmak hususunda dinî ufuklar açacaktır. Ve ümit ediyoruz ki çalışmamız inşallah cemaatler arasındaki düşmanlık, ayrışma gibi kopuklukların çözümüne katkı; mezhepler arasındaki tekfir, sapıklık suçlamaları gibi menfi davranışların terkine bir davet olacaktır. Yine guruplaşma fitnesine bir veda; Müslümanlar arasındaki safların birleşmesi; ayrışma, taassub ve bir fırkaya yahut bir cemaate bağlılık sebebiyle zuhur eden çatışmaların terkine bir vesile olacaktır.

Allah Teâla'dan bu çalışmayla, ümmet-i Muhammed'i faydalandırmasını, ümmetin izzetini Allah'ın ve Rasûlü'nün velâsına döndürmesini; müminleri de kendisinin ve Rasûlü'nün hükmüne döndürmesini ve ilahî rızasına muhalif olan her şeyden berî kılmasını arzu ediyorum. Şeytan'dan ve ehl-i kitaptan, kâfirlerden ve müşriklerden Şeytan'ın dostluğu, arkadaşlığı, takipçiliğinde olanlardan bizleri uzak kılsın. Allah'tan, bizlerden razı olmasını ve bu gayretimizi ahirette bizim için bir şahit ve şefaatçi kılmasını ve bizi cennetine koymasını dileriz. O bizim velimizdir ve ne güzel dost ve ne güzel yardımcıdır. “Allah bize yeter ve o ne güzel vekildir.” “O'na tevekkül ettik, O'na yöneldik.” “Muhakkak ki ben benim ve sizin Rabbiniz Allah'a dayandım.” “Her kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter.” “Muhakkak ki Allah emrini neticelendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.” “Bütün işler O'na döner.” “Bundan önce de bundan sonra da hüküm Allah'ındır.” “Duamızın sonu: Hamd âlemlerin Rabbi Allah'a olsun.”

---

⁸⁰ Nûr: 24/35.

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, *el-Kamüsü'l-Mühit, Müessesetür'Risale*, (8. Baskı), (Muhammed Naim el-Ârkesusî), 1426/2005.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, (2. Baskı), el-Mektetu'l-İslamî, Kahire, 1995.
- Âlanî, Abdulkadir b. Hüveyş es-Seyyid Mahmud Ali Gazî, *Beyanü'l-Meanî*, Dimeşk 1382/1965.
- Buhari, Muhammed b. İsmail Buhari, *Sahihul Buhari*, (1.Baskı), (Tahkik: Muhammed b. Zühayr b. Nasır en-Nasır), İhyau Trasil-Arabî, Beyrut 2001.
- Cevziyye, Muhammed b. Ebi Bekr b. Eyyüp b. Kayyim, *Zadu'l Mead fi Hude Hayr'il-İbad* (tahkik el-Arnaut) *Müesseset'ür-Risale*, Beyrut tsz.
- Duman, M. Zeki, *Beyânu'l-Hak (Kur'an-ı Kerîm'in Nüzul Sırasına Göre Tefsiri)*, Fecr Yayınları, Ankara 2008.
- Ebû Nu'aym, Ahmed b. Abdullah el-İsfehânî, *Hilyetu'l-Evliyâ' es-Se'âde*, Mısır.
- Ebu Zehra, Muhammed, *Fikri'l-Arabî*, Riyad 1987.
- Hâtim b. Ârif b. Nâsır eş-Şerîf, *el-Velâ' ve'l-Berâ' Beyne'l-Ğuluvvi ve'l-Cefâ' Dâru'n-Neşr*, Mekke 2009.
- Hatib, Muhammed Abdullatif, *Evdahü't-Tefasir*, el-Matbaa'l-Mısriyye, Kahire 1964.
- Hazin, Alauddin Ali b. Muhammed b. İbrahim b. Ömer eş-Şeyhî Ebu'l-Hasan, *Lübabü't-Tevîl fi Meani't-Tenzil*, (Tsh: Muhammed Ali Şahin), Darül Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1415.
- İbn Kesir, İsmail b. Ömer el-Karşî ed-Dimeşkî Ebu'l-Fida Umaduddin, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, (2. Baskı), (Thk: Hisan Abdulmennan), Darü İbn Kesir, Beyrut 1431/2010.
- İbn Manzûr, Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem, *Lisanu'l-Arab (I-XV)* (3. Baskı) Dâr-u Sâdır, Beyrut 1993, III, .
- İbn Recep el-Hanbelî, *Câmi'u'l-'Uhumi ve'l-Hikem*, (3. Baskı), Mustafa el-Bânî el-Halebî, Mısır 1382. 1962.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-'Abbas Takiyyuddin Ahmed b. Abdusselam el-Harrânî, *el-İhticâc bi'l-Kader*, (thk. Muhammed Nasiruddin el-Elbânî) (5. Baskı), el-Mektebu'l-İslamî, Beyrut 1393/1986.
- Karşî, Abdulkadir b. Muhammed b. Muhammed Nasrullah b. Salim b. Ebi'l-Vefa Muhyuddin Ebu Muhammed, *el-Cevahirü'l-Müdiyye fi Tabakati'l-Hanefiyye*, (2. Baskı), (Thk: Abdülfettah Muhammed), Darü Hicr, Suud 1413/1993.
- Kattan, İbrahim, *Teysirü't-Tefsir*, Mektebetül Vehbe, Mısır 2000.
- Komisyon, *el-Mucemü'l-Vasit*, Mektebetü's-Şüruki'd-Devliyye, Mısır 2004.
- Kuşeyrî, Abdulkerim b. Havazin b. Abdilmelik, *Tefsirü'l-Kuşayrî*, 3. Baskı, (Thk: Abdullatif Hasan Abdurrahman), Mısır tsz.
- Muhammed b. Muhammed b. Mahmud Ebu Mansur, *Tevilatü Ehli's-Sünne*, (Thk: Mecdî Baslum), Darü Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1426/2005.

Muhammed Nu'aym Yasin, *Kitâbu'l-Îmân -Erkânuhu, Hakikatuhu, Nevâkiduhu-*, Cem'iyet-u 'Ummâli'l-Metâbi', Ürdün tsz.

Muhammed Said el-Kahtânî, *el-Velâ' ve'l-Berâ' fi'l-İslam*, (1. Baskı) Dâr-u Tîbet-I Mekke el-Mükerreme, Riyâd 1402/1982.

Müslim, Müslim b. Haccac El Kuşeyri el Neyseburi, *Sahihi Müslim*, (6. Baskı), Muhakkık, Abdul Azim Abdul Kavi ve Zekiyeddin el Munziri, Mektebul İslami, Beyrut Lübnan, 1978.

Sa'dî, Abdurrahman b. es-Sa'dî, *el-Fetâvâ es-Sa'diyye*, Mektebetu'l-Me'ârif, Riyâd, 1982.

Şerif, Hatem b. Arif b. Nasır, *el-Vela Ve'l-Bera beyne'l-Ğullü ve'l-Cefa fi Davi'l-Kitab ve's-Sünne*, Camiatü'l-Ümmü'l-Kura tsz.